

“**E**ns deixem anar completament.” Dalt de l’escenari, aquesta parella musical es multiplica i es transforma. És, explica el músic Manel Camp, una connexió aconseguida en 23 anys de coneixença, de treball, de coincidència. És com un pas de dansa: “Jo he caminat cap a ella a partir del meu propi llenguatge de jazz, de la música improvisada, la música creativa, rítmica, etc. M’he anat aproximant a aquesta seva música d’arrel, a la cançó, on és indiscutiblement la millor veu que puguem trobar internacionalment.” De la seva banda, Maria del Mar Bonet ha fet també el propi camí d’acostament al blues, a músiques que viuen al voltant del jazz. “I tant és si agafem Gershwin, Serrat, Maria del Mar Bonet o Manel Camp”, raona el manresà: “Finalment hi ha una línia al mig de tot, un so, una manera de fer, de sentir, d’interpretar la música, que fa que soni a nosaltres i que ja no parlem exactament de jazz ni exactament de cançó. És un front molt obert, molt ample.”

Maria del Mar Bonet coincideix en aquest punt de vista, i se’n declara igualment satisfeta:

—El Manel té el seu camí, amb els seus músics, i un treball enorme com a pedagog. Jo també he anat fent el meu camí, amb el meu grup i les col·laboracions amb gent del nord d’Àfrica. Però sempre, cada any, hem tingut actuacions sols. Al principi hi portàvem algun músic, però després vàrem anar tenint ganes de reduir: arriba un moment que t’agrada més el piano i la veu. És un treball sense xarxa, però així som més lliures de fer el que volem.

—**Improvisació?**

—De vegades ens perseguim l’un a l’altre. Ell amb el piano em diu: ara faig això, a veure què fas tu. No cantem mai igual. Mai, eh? Mai, mai, mai. I això és molt de la manera de fer del Manel. Perquè jo no m’hi atreviria tant. Però ell sí, i jo el segueixo. Per arribar a aquí cal que et coneguis tant com ens coneixem nosaltres. Tenim un idioma comú a l’escena, que només entenem nosaltres. I, és clar, és difícil de ficar-hi una altra persona, aquí.

—**Com us vàreu conèixer, amb en Manel Camp?**

—Al recital que es deia “Per Corpus al Romea”, amb el Quico [Pi de la Ser-



JUAN MIGUEL MORALES

Maria del Mar Bonet i Manel Camp, Manel Camp i Maria del Mar Bonet presenten un doble disc especialíssim. Passats 23 anys d’un concert que els va trenar camins musicals, ens ofereixen bella mostra d’allò que han après l’un de l’altra i viceversa. És ‘Blaus de l’ànima’. Un toc de jazz i de blues i de Mediterrània. Una barreja única que crea llenguatge propi.

ra]. Passat el temps, em vaig trobar que havia de fer un espectacle i no va poder ser i tenia uns dies ja emparaulats amb el Fabià Puigserver i el Pasqual, al Lliure. Vaig anar a veure el Manel i li vaig dir escolta, podríem fer una cosa, tu i jo? Ja n’havíem parlat. I “Jim” n’era una mica el detonador, aquell dir la Maria del Mar pot cantar això. Va ser la meva entrada en un país que només coneixia com a oient. No m’hi havia ficat mai. Tu ho pots fer,

ho pots fer, em deia el Manel. I va sortir aquella cançó, “Jim”, i després vaig pensar per què no entrar, a través de “Jim” i el Manel, en més cançons d’aquesta mena. I així va anar. El Pasqual i el Puigserver n’estaven encantats. Vaig fer una tombarella. I va ser divertit.

—**La icona de la música mediterrània se’ns passa al jazz?**

—Nooo. No ho pretenc de cap manera. A banda del fet que el jazz que



fa el Manel és un altre món, és molt mediterrani. Ell ha anat venint una mica cap a mi, jo cap a ell i ja està. M'agrada experimentar artísticament, allà on puc arribar. I amb el Manel fem això: anar l'un cap a l'altre i fer-nos el camí planer.

—**Heu fet el disc "més de vint anys" després de l'actuació al Lliure. No és un aniversari rodó.**

—Quan veus que, pel que sigui, hi ha coses que no lliguen, dius: esperarem; quan sigui l'hora, ho farem. I ho hem fet. Un aniversari no ha de ser sempre de deu en deu: pot ser als vint-i-tres.

—**Hi ha cap diferència clau entre aquella primera incursió i aquest disc?**

—Decidir que és un espectacle de tots dos, que no és una cantant i unes persones que fan arranjaments i els altres acompanyen, no. Som tots dos. Com que no hi ha arranjaments, a més, hi ha una part d'improvisació molt maca, que fa que ens hi sentim com peix a l'aigua.

—**El primer vers de la primera cançó d'aquest disc fa: "No sé per què, però tot m'entristeix..."**

—Sí [riu]. És el "Lover Man": ni sé què fer perquè em fugi aquest pes. Ja ningú no em besa. És terrible, oi? Comencem amb un tema que té un sentit per a aquest recital. Encara que després, a les actuacions, l'ordre varia.

—**El món és de color blau fosc?**

—Blau de nit. És que nosaltres vivim molt la nit. És aquest món de sortir a cantar, de tornar a la nit molt tard i costar-te de dormir. I és un color, aquest blau nit, que m'agrada molt. Sobretot en ciutats que tenen una certa il·luminació que fa que vegis la volta del cel amb aquest color molt blau. En canvi, quan ets en un poble on no hi ha gaire llum, és més fosca. A Barcelona, per exemple, la volta celeste és molt bonica. Molt més clara. Té un blau així, com aquest [assenyala un tros de la portada del disc i somriu].

—**Feu música i parleu molt de colors.**

—Però és que, per a mi, les veus també tenen colors. Tenen textura, cos. Hi ha gent amb veus molt neutres, uns altres amb veu vellutada, o color d'ambre, ambre fosc, verd fosc... Jo noto colors en les veus, sempre.

—**I la música de Manel Camp?**

—Blauverdeja.

—**Segona cançó, segon vers: "A mi, la pena em fa volar pels ulls estels de fosca." Tornem-hi.**

—És un dels poemes més bonics del recital. És del Miquel Àngel Riera, amb aquesta manera de dir l'amor tan diferent d'alguna altra poesia a la qual estem acostumats, o sobretot de la cançó, que és més entenedora. Aquests poemes te'ls has de llegir unes quantes vegades. Però són molt blues.

—**Va ser fàcil, de posar-vos d'acord per a triar les cançons?**

—Sí. Ens creiem molt l'un a l'altra. La qüestió és creure en allò que fas, gaudir-ne i buscar coses que encara te'n facin gaudir més.

—**Quan el sentiu tocar "Mercè" no us fan ganes de cantar?**

—Nnno ho sé. És que m'agrada molt quan elucubra sobre els meus temes, m'encanta que els despentini i els faci a la seva manera.

—**Hi ha dues cançons amb lletra i música vostra: totes dues són d'aquell amor de donar-se...**

—Sense demanar, sí. Jo crec que l'amor és així. Potser he treballat amb poetes que m'agraden molt per això, precisament. Hi ha un poema del Vinyoli que va repetint "estima sense voler ser correspost". És difícil, és clar, això, gairebé impossible. Perquè una cosa és arribar a aquesta conclusió d'una manera poètica i una altra cosa és portar-ho al dia a dia. Crec que són més felices les persones que volen donar sense demanar. Ara, que jo pugui fer-ho és una altra cosa.

—**I, al costat d'aquestes, una cançó curiosa, "La barbera", que arriba directament de la Cova del Drac.**

—Sí: la vaig sentir allà perquè hi havia un actor, el Toni Moreno, que hi cantava temes molt interessants, de cabaret, especials. Un era "La barbera". L'havia fet la Maria Aurèlia Campmany, treta d'un estil que hi ha dintre del cançoner tradicional francès dedicat a les barberes. S'entenia que també eren prostitutes. Com si dissimulessin amb l'altre ofici, una mica com les cases de barrets. I els romanços eren plens de referències eròtiques: "El galant jove, pot entrar" o aquell "mentre ella em feia la barba tres cops vaig perdre el color", i t'hi imagines tres orgasmes o vés a saber quants. Era un llenguatge amb un codi estipulat, cançons per a les tavernes. I la Maria Aurèlia la va posar al català d'una manera fantàstica.

—**I la música?**

—Vaig aprendre la que cantava el Toni Moreno, i ell em diu que la Maria Aurèlia l'hi va donar així. Com que el seu pare havia estat un folklorista molt important (recordeu el cançoner Campmany, per exemple), crec que li venia de família: en sabia molt, de llegendes, cançons i les coses populars. Sense exercir en aquest camp, sense provocar-ho, un dia fa una cançó i la fa molt rodona, molt bé. Totes les paraules són indicades, no hi ha res que hi sobri ni hi falti i la música també hi encaixa. La va buscar o la va inventar ella? No ho sé.

—**Trobeu a faltar un espai com la Cova del Drac?**

—Molt. Molt. Perquè tant s'hi feia cafè teatre com màgia i es treien conills del barret, hi havia cabaret, petits esquetxos de teatre molt interessants, europeus i adaptats al català... Era magnífic, un lloc on anar a fer una copa



JUAN MIGUEL MORALES

“Ell ha anat venint una mica cap a mi, jo cap a ell i ja està. Això és el que fem amb el Manel: anar l'un cap a l'altre i fer-nos el camí planer.”

i veure el que es veu als cabarets: una mica d'això i d'allò. I nosaltres sortíem a cantar-hi quatre o cinc cançons i ja està. I està molt bé, això: aprens moltes coses, podent sortir a cantar cada nit. Era molt europeu. Com a París, a Berlín, amb cabarets on podies actuar-hi cada nit durant un mes o dos... El Brassens cantava a Bobino durant tres mesos de l'any. Cada nit, allà.

—En aquest disc tant adapteu els Rolling Stones com musiqueu Palau i Fabre. I hi sumeu “La balanguera”. I resulta que casen.

—És pel llenguatge de tots dos. Si no hi fos no es podria fer, perquè no hi hauria nexa comú. Som nosaltres dos, aquest comú denominador. Ho transformem cap a aquest espectacle. Sense voler-ho. Ens surt així.

—Hi ha cançons vostres i cançons d'altri, poemes musicats...

—Sí. I sempre ho faig meu. Vull dir que si agafo un poema o una cançó d'un altre és perquè realment ho sento, perquè trobo que m'hauria agradat escriure-ho a mi. És a dir, que penso allò que diu el poema. Si no, no el canto, perquè no podria fer-ho. Jo he de traspasar la veritat. Si diu et mataré o em mataràs... bé, potser és una cançó extraordinària, però no. Jo no podria cantar aquella cançó mexicana que feia la Joan Baez, d'un assassí que havia mort la dona perquè l'havia trobada amb un altre. Jo no podria. M'horroritza pensar-ho.

—“Y si vuelvo a nacer yo la vuelvo a matar...”

—Exacte! Jo no puc sortir a cantar

això. Si està amb un altre és que no és teva, fill meu [riu]. I ja està.

—Per què heu posat “L'àguila negra” al final?

—Perquè és com dir-li adéu, a aquesta cançó. Té un cicle, l'he cantada d'una manera i ara ho feia d'una altra, des que vaig saber què és, a qui va dedicada i per què.

—Ens ho expliqueu?

—No sabia que anava dedicada al pare de la Barbara. I que ell l'havia violentada quan era petita. Quan ho vaig llegir, vaig pensar Déu meu, no hauria dit mai que la cançó tingués aquest rerefons. Ella no ho va explicar fins al final de la seva vida, quan va escriure les memòries. Li van dir que el seu pare estava malalt i el va anar a veure ja morint-se. I va escriure aquesta cançó. Ella havia fugit de casa, quan era molt jove. Primer va anar a la policia, a dir què li passava. No la van creure. I ja no va tornar. Se'n va anar a París, va començar a cantar a les tavernes i a relacionar-se amb una altra gent. No es pot defensar davant de res, una persona, si li fan això. Perquè si el seu ídol, que és el seu pare, la tracta així...

—...

—Sí...

—Per acabar: a partir d'ara, què?

—Doncs un canvi. Però, és clar, amb el llenguatge comú que ens hem fet, el Manel i jo. Això segur que no canvia, evoluciona. Cada disc et dona unes pautes i crec que ara hem de continuar fent uns blaus de l'ànima diferents. Hem de buscar uns altres camins, en aquest diàleg que tenim. I els trobarem de segur.

Núria Cadenes